

משרד החקלאות
מחלקת המזון
3358
13-10-1930
ט"ה
בנין

חנשיא

ירושלים, י"ד בתשרי תשנ"א
3 באוקטובר 1990
156/לל

לכבוד
מר גזעון פת
שר התיירות
יו"ר ועדת השרים לענייני סמלים וטקסים

מכובדי,

בהמשך לשיחתנו בנדון, אני מעביר לך בזאת את מחשבותי והצעותי על מנת לשפר חלק מהטקסים הלאומיים ולעצור בעד רבוי האירועים הממלכתיים (בעיקר אזכרות) דבר אשר התפתח לאחרונה וגורם לירידה משמעותית בתודעה הלאומית לגבי אירועים אלה.

א. אזכרות

בשנים האחרונות התפתחה תופעה של ריבוי אזכרות אשר הלכו וקיבלו ציביון ממלכתי. הציבור איננו מבחין בין האירועים והתוצאה היא שחיקה במשמעותם ובסימליותם הציבורית והחינוכית של אזכרות אלה.

בצה"ל נערכים כיום 62 טקסי זכרון בשנה וקיים תהליך של לחץ ציבורי להעניק אופי ממלכתי לכל אירוע ואירוע.

אין ויכוח על כך שכל חייל וכל גורם צבאי יכול לקיים אזכרה פרטית. אך די בכך שתפורסם בקורת בעתון כי באזכרה מסוימת לא ישתתף נציג הממשלה, ומיד הנטיה היא לרצות את המבקרים ולשלוח נציג. טקסי החיילות והחיטובות (למשל, גייסות השריון, גולני, הצנחנים וכו') הפכו במהלך השנים את טקסי האזכרה שלהם לטקס ממלכתי, בנוכחות נציגים ממלכתיים. טקסי אזכרה אלה הם בנוסף, לימי אזכרה למלחמות - קדש, ששת הימים, יום הכיפורים ושלוש הגליל.

התוצאה היא כי יום האבל והזכרון המרכזי לחללי צה"ל מאבד, מטבע הדברים, את משמעותו ואת תקפו הלאומי והמוסרי.

לאחרונה, כתוצאה מלחץ של גורמים שונים בירושלים ואי יכולתה של ועדת הסמלים והטקסים לעמוד בלחץ, הפך גם יום הזכרון של הקרב על גבעת התחמושת לטקס ממלכתי. אני מעריך כי במהרה יבואו - ובצדק - הורים ואחרים אשר ידרשו, לפי הגישה הזאת, אירוע ממלכתי לציון למשל קרב הל"ה, קרב יד-מרדכי, הגנת נגבה, הקרב של השיירות בכביש ירושלים ועוד.

כידוע, לך, ברחבי תבל מקיימים ליום זכרון לאומי אחד לנופלים בכל המלחמות, בנוכחות ראש המדינה ובצורה המבליטה את האירוע בתודעת האוכלוסייה.

לפני זמן לא רב היו אצלי חברי הוועד להנצחת החייל. בשיחתם העלו בפנינו נושאים שונים וביניהם את ענין ריבוי האזכרות. לדבריהם, ההורים והמשפחה רוצים להתייחס בשקט ובאינטימיות המתחייבת ליד קבר יקירם. במקום זאת, הם מוצאים את עצמם מוזמנים לטקסים לבתי הקברות עם קהל גדול למספר אזכרות בשנה - ביום הזכרון ביד' באייר, ביום הזכרון למלחמה, יום הזכרון החיילי, ביום הנפילה ועוד. לא רק שאין מתאפשרת ההתייחסות, כי אם, פורטים אותה למספר אירועים במהלך השנה.

גי סבור על-כן, וכפי גם שקיבלתי חיזוק לדעוטי מהוועד להנצחת החייל, כי קיים צורך חיוני לעצור בעד הסחף הזה. אני ממליץ לקבוע מספר מצומצם של טקסי זכרון ממלכתיים, כאשר הוגש מושג על יום הזכרון המרכזי. כל שאר הטקסים יהיו מקומיים או פרטיים ולא יהיו אירועים ממלכתיים. יש גם לקבוע, אחת ולתמיד, באופן ברור מה הם הנוהלים והנוהגים בטקס ממלכתי, לעומת טקסים אחרים שאינם ממלכתיים.

2. נאומים -

כיום נישאים נאומים בטקסי הזכרון. בטקסים אלה, החוזרים על עצמם מדי שנה, אין בדרך-כלל לנואמים מה לחוש במהות וכתוצאה מכך הופכים הטקסים לארוכים, שגרתיים ומשעממים! שלא לדבר על המקרים בהם הטקס הופך להזדמנות לנשיאת נאומים פוליטיים או נאומים הגורמים לציבור להתמרמר על ניצול האבל לצרכים זרים.

מוצע על-כן:

לבטל כליל את נשיאת הנאומים בטקסי האזכרה. במקום הנאומים מוצע לקרוא ומדבריהם של המתים.

3. זרים -

על-פי הנוהל הקיים מונחת שורה ארוכה של זרים מטעם אישים ומוסדות שונים. שורת הזרים הארוכה גורמת לכך שהטקסים הופכים לארוכים, למיגיעים ולביזיון המעמד מתוך כך שאין הציבור סבלני ושומר על כבוד האירוע! זאת ועוד, מדי פעם יש גם לחץ להוסיף לרשימת מניחי הזרים גורמים נוספים.

בשעה שמוגשות בקשות להנחת זרים נוספים אנו עדים לבזיון כאשר האישיות האמורה להניח הזר איננה מופיעה ולעתים נשלח במקומה נציג זוטר. קשה לבוא בטענות, כי בסופו של דבר מדובר באישים שיש להם גם תפקיד למלא. למשל, נהוג שהרמטכ"ל מניח זר בשם הצבא. לדעתי, אין לצפות שהרמטכ"ל יניח אישית זר בכל אותם עשרות טקסי הזכרון המתקיימים על-ידי צה"ל. התוצאה היא שוב פגיעה במעמד וברגשות הנוכחים כאשר בטקס אזכרה ממלכתי מופיע קצין לא-בכיר ליצג את צה"ל ולהניח את זר הרמטכ"ל.

במדינות העולם הנאורות מקובל שראש המדינה (המלך או הנשיא) מניח זר בשם העם כולו. לאחר תום הטקס הרשמי רשאים אחרים להניח את זריהם, או לקיים טקס נפרד להנחת הזר שלהם. בבריטניה, למשל, מקיימים היהודים טקס להנחת זר בנפרד מהטקס הממלכתי, בו מניחה המלכה את הזר בשם העם.

אני מציע, על כן:

- (א) בטקסי זכרון ממלכתיים, יונח זר אחד בלבד על ידי נשיא המדינה.
 - (ב) בטקסי זכרון רשמיים (שאינם ממלכתיים), יונח זר אחד בידי האישיות המרכזית.
- כאמור, אין בהצעה זו כל מניעה שלאחר סיום החלק הרשמי של האירוע יניח מי שחפץ בכך זר מטעמו או מטעם ארגונו.

ב. ביקורים ממלכתיים של ראשי מדינות בישראל

1. טקס קבלת הפנים בגן-הורדים - - - - -

(א) כיום מוזמנים לטקס קבלת הפנים רשימת ארוכה של אישים, ביניהם כל הממשלה, הפקידות הבכירה האזרחית, הצבאית והמשטרתית, רבנים וראשי עדות ועוד. בפועל מגיעים מספר מצומצם מאד של מקבלי פנים; על המשמעות אין צורך להוסיף.

מוצע להזמין מספר קבוע ומוגבל של אישים הקשורים בביקור:

- ראש הממשלה
- יו"ר הכנסת
- נשיא בית המשפט העליון
- שר החוץ
- ראש העיר
- מנכ"ל לשכת נשיא המדינה
- מנכ"ל משרד החוץ
- אלוף הפיקוד - צה"ל
- מפקד המרחב - משטרה
- סמנכ"ל/ראש האגף הממונה על האיזור במשרד החוץ

3. ארוחות ממלכתיות -

השתתפות בארוחה ממלכתית היא חלק מהנימוס והנהוג המקובל באירוח אח"ס. יש לקבוע על-כן נוהל מחייב לפיו שרים שיקבעו (או שרים מקבילים לשרים אורחים בפמליית אח"ס או לפי סידור אחר שיקבע) ישתתפו בארוחות ממלכתיות. יש לוודא כי יפעלו לפי הוראה מפורשת מטעם ראש הממשלה.

4. מחלך הביקור -

נוהלי ביקורים ממלכתיים בארץ וסידורי הביקור נקבעו לפני שנים ויש צורך בעדכונם.

5. טקס פרידה ממלכתי -

מוצע לבטל את טקס הפרידה הממלכתי בגן הורדים. במקום זאת מוצע כי האורח יבוא להפרד ממארחו בשיחת נימוסין. חוליה מצומצמת של צה"ל תקביל את פני האורח בבואו ובצאתו.

ב ב ר כ ח,

גייס בי?